

مشروطه ناصواب

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

این یادداشت درباره چرایی، چگونگی و بررسی پیامدهای انقلاب مشروطه نیست اما قصد دارم مفهوم مشروطه را برای توضیح موضوعات دیگری به کار گیرم. همچنین مشروطه‌های خوب و مفید را از بد و مضر متمایز کنم. در نگاه نخست مفهوم مشروطه با سلطنت و زمامداری قرابت پیدا می‌کند. به لحاظ تاریخی و نظری اشاره دارد به تلاش و کوشش موفق و ناموفق مردمان در کشورهای مختلف که پادشاه را مشروط به تبعیت از قانون و تمکین از رای مردم کنند؛ یعنی زمامداری مشروط به اراده و خواست اکثریت افراد جامعه باشد. در زندگی امروز عرصه‌ها و موضوعات مختلفی وجود دارد که مشروط است. برخی از مشروطه‌ها بدیهی و کمتر محل مناقشه است و برخی دیگر مناقشه‌برانگیز، برخی مفید و دارای خیر جمعی و برخی از آنها مضر و دارای پیامدهای منفی است. بارانه به تولید مشروط تولید، مشروط به این است که در مدت زمان مشخصی بخش تولید مشمول یارانه بتواند کیفیت تولید را افزایش دهد، رقابت‌پذیر شود و چه‌بسا صادرات به کشورهای مختلف از جمله جوامع پیشرفته داشته باشد. خرید کالای خاص از تولیدکننده یا فروشگاه هم مشروط است. اگر خریدار و مصرف‌کننده از کیفیت و خدمات رضی نباشد، دیگر اقدام به خرید از آنجا نمی‌کند. کسی هم انتظار ندارد که اگر فروشگاه یا تولیدکننده کالای بی‌کیفیت و گران ارانه کند، مصرف‌کنندگان به آن وفادار بمانند. به قول هیرشمن آنها گزینه خروج را انتخاب می‌کنند. دوستی مشروط به حمایت و تعهد دوستان است. ادامه تحصیل دانشجوی ضعیف که نتوانسته ترم موفق تحصیلی داشته باشد، مشروط می‌شود. آزادی هر فرد مشروط به ایجادنکردن مانع برای آزادی دیگران است. زندگی زناشویی مشروط به احترام و تعهد است. پژوهش علمی مشروط به رعایت معیارهای علمی است. در اغلب موارد تقدیر از کارکنان مشروط به زحمت آنهاست. در جلسات تقدیر از کارمندان اداری بارها شنیده‌ام که از کارکنان به خاطر زحماتشان تقدیر می‌شود. اما به نظر می‌رسد تقدیر باید مشروط به نوآوری و خلاقیت باشد نه زحمت صرف. زحمتکشان کار روتین و معمولی را با صرف زمان زیاد انجام می‌دهند اما با نوآوری و خلاقیت می‌توان از زحمت کم کرد. در صورت تقدیر از کارکنان نوآور است که آنها به این موضوع می‌اندیشند که چگونه بهترین روش و شیوه را در قالب چارچوب‌ها برای انجام کار بیابند. می‌توان موارد متعددی از مشروطه‌های مفید را برشمرد اما مسئله بر سر مشروطه‌های ناصواب و دارای نتایج بد است. از یک مثال ساده شروع می‌کنم. نمرخ انضباط دانش‌آموزان که اخیراً در معدل آنها نیز اثرگذار است، در اغلب موارد مشروط به حرف‌شنوی، سربه‌زیری، بله‌قربان‌گویی، پرسش نکردن از دستورالعمل‌ها و پذیرفتن بدون نقد و انتقاد دستورالعمل‌هایی است که معمولاً توسط مدیران سلیقه‌ای انجام می‌شود. نتیجه چنین معیاری این است که دانش‌آموزان بدون مسئله و پرسش و فاقد تفکر انتقادی در امور رشد می‌کنند. مدیریت و پست‌های اداری و همچنین ارتقا و ترفیع در سیستم اداری در اغلب موارد مشروط به تبعیت، وفاداری به افراد و گروه خاص می‌گردد. در این صورت مسئول و مدیر مافوق از مدیر زیردست حمایت می‌کند و چه‌بسا ارتقا یابد در حالی که مدیریت در وهله اول قبول مسئولیت در مقابل جامعه است. مدیریت و مسئولیت بیش از هر چیز باید مشروط به توسعه و ارائه خدمات باکیفیت به افراد و ذی‌نفعان باشد نه مشروط به تبعیت بی چون و چرا از مدیر بالاتر. چنین مشروطه‌هایی برای جامعه زیان‌بار است.

این مسئله حتی در مدیریت محیط دانشگاه نیز وجود دارد. رئیس یا معاونان دانشگاه برای مدت‌ها مسئولیت داشته‌اند و نت‌نتها پیشرفتی ایجاد نکرده‌اند بلکه سبب عقب‌ماندگی دانشگاه شده‌اند اما به دلیل تبعیت و سرسپردگی به افراد یا گروهی خاص سال‌ها مدیر یاقسی مانده‌اند. مشروط‌کردن برخی امور به جنسیت، قومیت، آشنایی و… نیز زیان‌بار است. استادی که در دادن نمره به دانشجو دارای سوگیری جنسیتی، هنجاری، قومی، سربه‌زیری و غیرنقاد بودن دانشجو است، تمام معیارهای علمی را نقض می‌یابد و پیامدهای سوء-زیادی ایجاد می‌کند. امروز می‌بینیم که راه‌انداختن کار ارباب‌رجوع در سازمان‌های اداری در مواردی مشروط به آشنایی است. همه برای انجام‌شدن کارشان به دنبال آشنا هستند. این آشناست که قفل‌ها را باز می‌کند. ۱۲۰ سال پیش جامعه تلاش کرد حاکم مستبد را مشروط کند و یک گام به جلو بردارد. امروز ما یک گام به جلو برداریم و سعی کنیم مشروطه‌های ناصواب را کاهش و مشروطه‌های مفید و دارای خیر جمعی را توسعه دهیم.

	دوشنبه ۱۵ مرداد ۱۴۰۳
	۳۰ محرم ۱۴۴۶
	۵ آگوست ۲۰۲۴
	سال بیست‌ویکم
	شماره ۴۸۹۵
	۲۰ هزار تومان
	۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید: معاون اطلاعات نیروی قدس سپاه: ترور اسماعیل هنیه در تهران حاصل نفوذ نبوده • دولت احتمالاً تا آخر هفته فهرست وزرای پیشنهادی را به مجلس می‌دهد

گزارشی از عارضه آب بدون درآمد و زبانی که نشستی و هدررفت آن در شبکه انتقال آب کشور به وجود آورده است

حفره ۵/۵ میلیون نفری آب

گزارش تیریک‌را در صفحه ۴ بخوانید

سبحانی و شمس الواعظین به پرسش‌های «شرق» پاسخ دادند؛ دولت چهاردهم با بحران دیپلماسی بعد از شهادت هنیه چه باید بکند

حق پاسخ‌گویی در کنار فهم منافع ملی

یادداشت

دولت جدید و معضل کولبری

احسان هوشمند

تهدید قرار می‌دهد. گفته می‌شود که تجارت غیررسمی مرزی عمری طولانی دارد و حتی در دوره‌ای که کشور نیز تحریم نبود یا حتی در دوره جنگ هم تجارت غیررسمی مرزی شایع بود و گروهی از هموطنان با تجارت مرزی به امرار معاش می‌پرداختند. اگرچه این روایت درست است و می‌توان بر آن صحه گذاشت اما این نکته نیز بدیهی است که هیچ‌گاه مرزهای غربی کشور شاهد این حجم وسیع و تعداد قابل توجه کاسابکاران مرزی و کولبری نبوده است. امروزه ده‌ها هزار نفر از هموطنان ما بر اثر بی‌کاری گسترده در شهرستان‌های مرزی و فقر و نیز سودجویی گروهی سوداگر به کولبری روی آورده‌اند. یعنی تأمین معاش هزاران نفر به مرز وابسته شده است. استمرار این وضعیت یعنی استمرار کولبری با این حجم وسیع می‌تواند پیامدهای قابل توجه و نگران‌کننده‌ای در پی داشته باشد. ۱- استمرار اشتغال حجم وسیعی از هموطنان به کار کولبری موجب

یادداشت

یک ترور و چند سؤال از نهادهای امنیتی

سعید هراسانی

به ترور را جمع‌بندی و احتمالاً سوءقصد به اسماعیل هنیه را تشخیص دهند؟

اجرای عملیات دولتی علیه میهمان خارجی آن هم در روز تحلیف یک رئیس جمهور به خودی خود یک امر غیرمحمتمل است و احتمالاً دستگاه‌های مربوطه با صرف‌نظر از اقدامات دولت‌های متخاصم بر گروهک‌های تروریستی و اقدامات ایدایی غیرسازمان‌یافته متمرکز بوده‌اند.
باین‌حال فارغ از شکست در شناسایی و توجه به سرخ‌های منتهی به ترور اسماعیل هنیه، هنوز پاسخ به این سؤال که دستگاه‌های امنیتی چگونه نتوانستند سطح ریسک ترور یک میهمان خارجی را درست برآورد کنند، جای سؤال دارد!

- چگونه رویدادهای منتهی به ترور در تور اطلاعاتی جمهوری اسلامی ایران قرار نگرفت؟

در یک دسته‌بندی رویدادهای امنیتی در دو شکل سازمان‌یافته و انفرادی رخ می‌دهند. رخ‌دهای انفرادی توسط یک فرد و با اتکا به توان محدود (اطلاعاتی و عملیاتی) به وقوع می‌پیوندند. ترور نافرجام دونالد ترامپ و شینزو آبه از جمله این اقدامات انفرادی قابل طبقه‌بندی است. اما سوپه دیگر مربوط به اقدامات سازمان‌یافته است که با پشتیبانی یک گروه یا دولت و توسط چندین عامل فعال (پشتیبانی و عملیاتی) اجرا می‌شود.

از منظر اطلاعاتی شناسایی رخ‌دهای امنیتی سازمان‌یافته به مراتب از رخ‌دهای انفرادی آسان‌تر است.

اگرچه پیامد رخ‌دهای انفرادی معمولاً به مراتب کمتر از رویدادهای سازمان‌یافته است اما شناسایی آن نیز به مراتب دشوارتر است و اکثر شکست‌های اطلاعاتی مربوط به رویدادهای انفرادی می‌شود.

گزارشی از انتصاب‌های جدید رئیس‌جمهور

طیبنیا مشاور عالی شد

۲

برگزیده‌ها

گزارش «شرق» از نشست «حقوق اساسی و مسئله زنان» که به همت گروه «زنان و اندیشه» برگزار شد

زنانی که در این میان گیر کرده‌اند

۶

در صحن شورای شهر تهران چه گذشت

وزن‌کشی مخالفان و موافقان شهردار

۱۰

زمان شکستن تابو در سپاهان فرا رسیده است

فصل دختران اصفهان

۹

نگاهی به گیشه تابستانه سینمای ایران

لذت تماشای فیلم در سالن سینما

۱۱

هم‌زمان با اوج‌گیری تنش‌ها بین ایران و اسرائیل

میانجی‌ها در تهران

۲

آنچه گذشت

ادامه‌دارد!

یادداشتی از امیرسیدین

۱۲

یادداشت

جوان‌گرایی؛ از نظر تا عمل

رضا سالیانی*

واگذاری میدان به جوانان نیازمند جسارت است اما واقعیت این است که فراتر از بحث جوان با تعریف استاندارد آن، ما نیازمند اهتمام جدی به امر جوان‌گرایی یعنی کاهش متوسط سن مدیران در کشور هستیم چراکه در علم مدیریت «پیری» در سطوح مدیریت یک نوع عارضه است اما در مقام درمان همه در همه ارکان در ضرورت جوان‌گرایی سخن می‌گویند ولی وقتی نوبت به خودشان می‌رسد، تجربه را بر جوانی ترجیح می‌دهند. این حقیقت بزرگ و البته تلخی است که کشور دچار پیرسالاری مزمن شده است. نگاه اجمالی که مدیران گواه این مدعاست! صورت‌مسئله به بایست جوانی یا پیری نیست بلکه آنچه اهمیت دارد، وضعیت کارآمدی و بهره‌وری منابع انسانی به‌عنوان موتور مولد توسعه در کشور است. هدف دوقطبی‌سازی جوان و پیرسال و حذف و نادیده‌گرفتن آنها هم نیست که از قضا تشدید این دوقطبی -که البته خود بیشتر ناشی از نادیده‌گرفتن نیروهای جوان است- برای ثروت بزرگ کشور یعنی سرمایه انسانی آن خسارت‌آفرین است. ضمن آنکه تجربه نشان داده است حداکثر کارایی وقتی رخ می‌دهد که بین جوانی و پیری توازن برقرار شود. بنابراین هدف از طرح این مسئله توجه به لزوم آینده‌نگری در حوزه منابع انسانی و ارتقای بهره‌وری است.

بنابراین معتقدم توجه به این مهم و عمل‌گرایی جایگزین شعار، برای دولت چهاردهم چون آب، حیاتی است! در جلسه‌ای با حضور دکتر پزشکیان تاکید کردم: «وقت آن است که جسارت به‌کارگیری جوان‌تر‌ها در جایگاه‌های مهم را به خود بدهیم وگرنه سه‌زودی دچار قحط‌الرجال می‌شویم که البته کم و بیش شده‌ایم!». نقطه آغاز، تغییر نگرش و دورریختن باورها و شالوده‌های ذهنی منسوخ و غلط نسبت به مقوله تجربه و جوان‌گرایی است. تجربه را می‌توان از مشاوران خوب و کتاب‌های خوب هم کسب کرد اما ویژگی‌ها و قابلیت‌های جوانی را نه!

۴۳

ادامه‌در صفحه ۱۱

۴۳

ادامه‌در صفحه ۸